

Drugostopenjski dvopredmetni študijski program

PRIMERJALNO SLOVANSKO JEZIKOSLOVJE

Oddelek za slavistiko



UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

Podatki o programu

naziv: Drugostopenjski dvopredmetni študijski program **Primerjalno slovansko jezikoslovje**

trajanje: 2 leti

točke: 120 kreditnih točk po ECTS.

Pri dvopredmetnem programu je nujna povezava z drugim dvopredmetnim študijskim programom oziroma dvopredmetno smerjo. Dvopredmetni študijski program Primerjalno slovansko jezikoslovje je mogoče kombinirati z vsemi dvopredmetnimi študijskimi programi oz. smermi, ni pa ga mogoče kombinirati z dvopredmetnimi pedagoškimi študijskimi programi oz. smermi, razen z dvopredmetno pedagoško smerjo Andragogika in dvopredmetnim pedagoškim študijskim programom Pedagogika.

Opis programa

Primerjalno slovansko jezikoslovje je jezikoslovni program, ki teoretično in metodološko spada na področje primerjalnega jezikoslovja, gradivsko pa vključuje predvsem slovanske jezike (ob upoštevanju nekaterih starih oz. arhaičnih indoevropskih jezikov). Primerjalno jezikoslovje primerja sorodne jezike neke jezikovne skupine in rekonstruira njihov prajezik, tj. skupni jezik »prednik«, iz katerega so primerjani jeziki nastali s spreminjanjem skozi čas in posledičnim oddaljevanjem drug od drugega. Pojasnjuje tudi nastanek posameznih jezikov, ki so nastali iz skupnega jezika »prednika«, ter podobnosti in razlike med njimi. Ker se ukvarja z jezikovnim spreminjanjem skozi čas, primerjalno jezikoslovje spada na širše področje zgodovinskega jezikoslovja.

Primerjalno jezikoslovje ima na Slovenskem dolgo tradicijo. Z njim so se ukvarjali najvidnejši slovenski jezikoslovci, npr. Jernej Kopitar, Franc Miklošič, Rajko Nahtigal, Fran Ramovš, France Bezlaj, Bojan Čop in drugi. Primerjalno jezikoslovje, tako slovansko kot indoevropsko, je na Univerzi v Ljubljani prisotno od njene ustanovitve leta 1919. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je torej možno študirati dve primerjalni jezikoslovji, in sicer na Oddelku za slavistiko Primerjalno slovansko jezikoslovje, ki primerja slovanske jezike in rekonstruira praslavščino, ter na Oddelku za primerjalno in splošno jezikoslovje Primerjalno (indoevropsko) jezikoslovje, ki primerja (stare) indoevropske jezike in rekonstruira praindoevropsčino.

Kako rekonstruiramo praslovanščino? Praslovanščino rekonstruiramo na vseh jezikovnih ravninah, in sicer glasove in naglas, oblike (tj. osnove in končnice), besedne zveze in stavke ter besede in njihove prvotne pomene, torej slovnico in besedje. Pri tem uporabljamo temeljni metodi primerjalnega jezikoslovja – to sta primerjalna metoda in metoda rekonstrukcije. S primerjalno metodo primerjamo izpričano stanje v slovanskih jezikih in ugotavljamo regularne vzporednice med njimi. Z metodo rekonstrukcije pa vzpostavljamo izhodiščno, praslovansko jezikovno stanje, torej »projiciramo« izpričano jezikovno stanje v časovno preteklost.

Kaj vključuje študij primerjalnega slovanskega jezikoslovja? Študij primerjalnega slovanskega jezikoslovja sestavljajo naslednje dopolnjujoče se dejavnosti: 1) v okviru jezikovnih lektoratov (jezikovnih tečajev) praktično učenje vsaj treh sodobnih slovanskih jezikov, in sicer enega južno-, enega vzhodno- in enega zahodnoslovanskega; 2) v okviru predmetov s področja stare cerkvene slovanščine učenje stare cerkvene slovanščine, najstarejšega dokumentiranega slovanskega jezika iz 9. st. n. š., prvih slovanskih pisav, v katerih je bila ta zapisana – to sta glagolica in cirilica –, ter kritično branje (staro)cerkvenoslovanskega slovstva; 3) v okviru predmetov s področja primerjalne slovnice slovanskih jezikov spoznavanje zgodovine in metodologije primerjalnega jezikoslovja, pregleden prikaz vseh slovanskih jezikov ter primerjavo slovanskih jezikov in rekonstrukcijo praslovanščine.

Čemu je namenjena rekonstrukcija praslovanščine? Znanja s področja primerjalnega slovanskega jezikoslovja so nepogrešljiva za poglobljen študij slovanskih jezikov. Študij vsakega posameznega slovanskega jezika se namreč začne prav pri praslovanščini. S pomočjo teh znanj ne razumemo le nastanka in zgodovine posameznih slovanskih jezikov, temveč bolje razumemo tudi njihovo stanje v sedanjosti. Tako lahko razumemo marsikatero »izjemo«, ki ob poznavanju zgodovine jezika postane »pravilo«. Če stvari tudi razumemo, se nam jih ni treba učiti na pamet. To teoretično znanje nam omogoča tudi zelo hitro učenje še ne usvojenih slovanskih jezikov.

Če povzamemo: Na študijskem programu Primerjalno slovansko jezikoslovje slovanski jezikovni svet raziskujemo kot celoto. Slovanske jezike med seboj primerjamo ter rekonstruiramo njihovega skupnega »prednika«, praslovanščino. Aktivno se naučimo vsaj treh slovanskih jezikov – enega južno-, enega vzhodno- in enega zahodnoslovanskega – posledično pa razumemo tudi vse ostale. Prav posebna pozornost je namenjena stari cerkveni slovanščini kot najstarejšemu izpričanemu slovanskemu jeziku (9. st. n. š.), prvima slovanskima pisavama – glagolici in cirilici – ter (staro)cerkvenoslovanskemu slovstvu.

Predmetnik

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. letnik					
1. semester					
1. Uvod v slovansko imenoslovje ali Slovanska zemljepisna in osebna imena ¹	15		15	30	3
2. Strokovni izbirni predmeti (modul 1 ali 2) ²					9
3. Splošni izbirni predmet					3
2. semester					
4. Arealni vidiki slovanskih jezikov	15	15		30	3
5. Cerkvena slovanščina – vzhodnoslovanska redakcija	15	15		30	3
6. Starocerkvenoslovanska skladnja ³	15	15		30	3
7. Magistrsko delo					6
2. letnik					
3. semester					
8. Leksikologija slovanskih jezikov	15	15		30	3
9. Strokovni izbirni predmeti (modul 1 ali 2) ²					12
4. semester					
10. Primerjalna skladnja slovanskih jezikov	15	15		30	3
11. Cerkvena slovanščina – južnoslovanske redakcije	15	15		30	3
12. Magistrsko delo					9

¹ Predmeta Uvod v slovansko imenoslovje ter Slovanska zemljepisna in osebna imena se izmenjujeta.

² Predmete v sklopu Strokovni izbirni predmet (modul 1 ali 2) slušatelj oz. slušateljica izbira iz nabora vsebin dveh modulov (Modul 1: Primerjalna slovnica slovanskih jezikov, Modul 2: Stara cerkvena slovanščina), med katerima izbira glede na vsebinsko področje, v katerega bo sodilo njegovo/njeno nadaljnje raziskovanje in magistrsko delo. V izbranem modulu (ob svetovanju mentorja) izbere predavanja ali lektorate v vsoti 6 (1. in 4. semester), 3 (2. semester) in 9 kreditnih točk (3. semester). Preseženo število točk je prenosljivo v naslednji semester. V štirih semestrih mora s strokovnimi izbirnimi predmeti zbrati skupno 24 KT (število izbranih strokovnih izbirnih predmetov v štirih semestrih je odvisno od višine kreditnih točk pri posameznih predmetih; predvideno pa je od 4 do 8 strokovnih izbirnih predmetov).

³ Predmet Starocerkvenoslovanska skladnja (15 P in 15 S) se izvaja ciklično na dve leti, študent zato izbere vsako drugo leto en predmet več iz Strokovnih izbirnih predmetov (modul 1 ali 2); skupno število kreditnih točk je zato 24 in ne 21, kot je razvidno iz samega študijskega programa.

Nabor strokovnih izbirnih predmetov

Modul 1

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. Fonetika in fonologija	60			60	5
2. Indoevropska primerjalna slovnica: akcent in prevoj	60			0	5
3. Kulturna zgodovina zahodnih Slovanov	30			30	3
4. Nominalna in pronominalna morfologija indoevropskih jezikov	45			45	3
5. Osnove beloruščine in ukrajinščine	30			30	3
6. Osnove gornje in dolnje lužiške srbščine		30		30	3
7. Slovenska dialektologija	30		15	45	4
8. Teorija zgodovinskega jezikoslovja	60			60	6
9. Uvod v baltistiko		30		30	5
10. Uvod v etimološko metodo in študij virov	60			60	5
11. Verbalna morfologija indoevropskih jezikov	45				4
12. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 1-2		60		60	3
13. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 3-4		60		60	3
14. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 5-6		60		60	3
15. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 1-2		60		60	3
16. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 3-4		60		60	3
17. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 5-6		60		60	3
18. Lektorat slovanskega jezika III: slovaški jezik 1-2		60		60	3
19. Lektorat slovanskega jezika III: slovaški jezik 3-4		60		60	3
20. Lektorat slovanskega jezika III: slovaški jezik 5-6		60		60	3
21. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 1-2		60		60	3
22. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 3-4		60		60	3
23. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 5-6		60		60	3
24. Lektorat slovanskega jezika III: makedonski jezik 1-2		60		60	3

25. Lektorat slovanskega jezika III: makedonski jezik 3–4	60	60	3
26. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 1–2	60	60	3
27. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 3–4	60	60	3
28. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 5–6	60	60	3
29. Latinščina A1–2	60	60	6
30. Latinščina B1–2	60	60	6
31. Stara grščina I/1	30		3
32. Stara grščina I/2	30		3
33. Stara grščina II/1	30		3
34. Stara grščina II/2	30		3

Modul 2

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. Kulturna zgodovina zahodnih Slovanov	30			30	3
2. Osnove beloruščine in ukrajinščine	30			30	3
3. Osnove gornje in dolnje lužiške srbščine		30		30	3
4. Slovenska dialektologija	30		15	45	4
5. Teorija zgodovinskega jezikoslovja	60			60	6
6. Uvod v baltistiko		30		30	5
7. Hrvaška in srbska književnost I	30	30			3
8. Indoevropske starožitnosti			60	60	5
9. Pregled ruske kulturne zgodovine	30			30	3
10. Stara ruska književnost	30			30	3
11. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 1–2		60		60	3
12. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 3–4		60		60	3
13. Lektorat slovanskega jezika III: češki jezik 5–6		60		60	3
14. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 1–2		60		60	3
15. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 3–4		60		60	3
16. Lektorat slovanskega jezika III: poljski jezik 5–6		60		60	3
17. Lektorat slovanskega jezika III: Slovaški jezik 1–2		60		60	3

18. Lektorat slovanskega jezika III: slovaški jezik 3-4	60	60	3
19. Lektorat slovanskega jezika III: slovaški jezik 5-6	60	60	3
20. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 1-2	60	60	3
21. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 3-4	60	60	3
22. Lektorat slovanskega jezika III: hrvaški in srbski jezik 5-6	60	60	3
23. Lektorat slovanskega jezika III: Makedonski jezik 1-2	60	60	3
24. Lektorat slovanskega jezika III: makedonski jezik 3-4	60	60	3
25. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 1-2	60	60	3
26. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 3-4	60	60	3
27. Lektorat slovanskega jezika III: bolgarski jezik 5-6	60	60	3
28. Latinščina A1-2	60	60	6
29. Latinščina B1-2	60	60	6
30. Stara grščina I/1	30		3
31. Stara grščina I/2	30		3
32. Stara grščina II/1	30		3
33. Stara grščina II/2	30		3

Vsebinska predstavitev izbranih predmetov

Uvod v slovansko imenoslovje

Opisno in zgodovinsko imenoslovje. Občna in lastna imena; nastanek lastnih imen (onimizacija). Delitev lastnih imen na osebnostna (antroponimi), zemljepisna (geonimi) in stvarna (hrematonimi). Slovanska osebnostna imena: indoevropske osnove dvočlenskih slovanskih rojstnih imen; skrajšana rojstna imena; nastanek vzdevkov in priimkov. Zgradba zemljepisnih imen slovanskega izvora in njihova zemljepisna razširjenost. Besedotvorno razmerje med osebnimi in zemljepisnimi imeni.

Arealni vidiki slovanskih jezikov

Pregled in sistematizacija podedovanih glasovnih in naglasnih, oblikovnih (tj. pregibalnih in besedotvornih), skladenjskih ter besedijskih značilnosti slovanskih jezikov v luči njihove zemljepisne razširjenosti. Lingvogeneze, tj. oblikovanje posameznih slovanskih jezikov. Divergentno jezikovno spreminjanje v slovanskem jezikovnem kontinuumu in vpliv neslovanskih stičnih jezikov.

Cerkvena slovanščina – vzhodnoslovanska redakcija

Razdelitev in opis redakcij cerkvene slovanščine ter zgodovinske danosti njihovega nastanka. Spoznavanje osnovnih glasovnih in oblikovnih zakonitosti vzhodnoslovanske redakcije cerkvene slovanščine. Južnoslovanski jezikovni vplivi. Vpliv vzhodnoslovanske redakcije na hrvaško in srbsko redakcijo. Razvoj in pravopisne zakonitosti cirilice na vzhodnoslovanskem območju. Primerjava in analiza posameznih besedil s poudarkom na razvoju v sodobno ruščino (in ukrajinščino).

Starocerkvenoslovanska skladnja

Osnovne značilnosti oblikoskladnje, besednozvezne in stavčne skladnje stare cerkvene slovanščine. Primerjalno-kontrastivna umestitev starocerkvenoslovanskih skladenjskih pojavov v okviru slovanske skladnje. Vpliv grščine na starocerkvenoslovansko skladnjo. Ponazoritev posameznih skladenjskih pojavov na konkretnih besedilih.

Leksikologija slovanskih jezikov

Osnovni besedoslovni pojmi: oblika in pomen leksema; razmerja med leksemi glede na obliko in pomen; besedotvorni in leksikalni pomen; besedna družina; pomensko polje. Leksikalizacija, pomenske spremembe, gramatikalizacija. Etimologija: prvotna oblika in prvotni pomen leksema. Praslovansko besedje glede na izvor: podedovano, praslovansko, prevzeto.

Primerjalna skladnja slovanskih jezikov

Osnovni skladenjski pojmi: stavek, polstavek, pastavek; stavčni člen, besedna zveza, udeleženska vloga; členitev po aktualnosti; stavčni poudarek. Gramatikalizacija v skladnji. Rekonstrukcija praslovanskega skladenjskega sistema. Skladnja sklona in udeleženske vloge. Soredje, nastanek priredja, nastanek podredja. Spremembe besednega reda, oblikovanje naslonskega niza (Wackernaglovo pravilo o stavi naslonk).

Cerkvena slovanščina – južnoslovanske redakcije

Razdelitev in opis redakcij cerkvene slovanščine. Zgodovinske danosti nastanka redakcij. Fonetične in morfološke značilnosti južnoslovanskih redakcij cerkvene slovanščine. Zakonitosti slovanskih črkopisov na južnoslovanskem območju v okviru posameznih redakcij.

Zakaj študirati primerjalno slovansko jezikoslovje

»Ker opažaš, da so si slovanski jeziki tako podobni, in želiš razumeti, zakaj. Ker ti površinsko znanje ni dovolj in želiš odriniti na globoko. Ker te zanimajo jeziki, zlasti slovanski, ampak ne samo njihovo stanje danes, temveč tudi njihov nastanek, razvoj in spremembe v

času. Ker te veseli učenje tujih jezikov in se želiš aktivno naučiti dveh ali treh novih slovanskih jezikov, po enega iz vsake veje (južni, vzhodni, zahodni). Ker te zanima, kako je bil videti prvi knjižni jezik Slovanov, stara cerkvena slovanščina. Ker želiš tekoče brati in pisati slovanski pisavi, glagolico in cirilico. Ker komaj čakaš ekskurzije po slovanskih deželah. Ker ti je všeč delo v majbni, a dinamični skupini, se veseliš kakovostnih predavanj in se ne bojiš študijskih izzivov.

Študij primerjalnega slovanskega jezikoslovja je mogoče povezati z vsemi študijskimi programi, najbolje pa se obnese v kombinaciji z naslednjimi: Slovenistika (Oddelek za slovenistiko), za krepitev zavesti, da je materni jezik možno zares poznati, če poznamo vse njegove ravnine, njegovo zgodovino, njegov nastanek ter znamo ločevati njegove zemljepisne, časovne in družbene različice; z enim od slovanskih jezikov na Oddelku za slavistiko, za poglobljen študij jezika in njegove zgodovine ter umestitev izbranega jezika v slovansko jezikovno skupino; Primerjalno jezikoslovje (Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje), za poglobitev v mehanizme razvoja jezika in jezikovnega spreminjanja ter za umestitev slovanskih jezikov znotraj indoevropske jezikovne družine.«

– Nina Pabor, alumna programa Primerjalno slovansko jezikoslovje, mlada raziskovalka

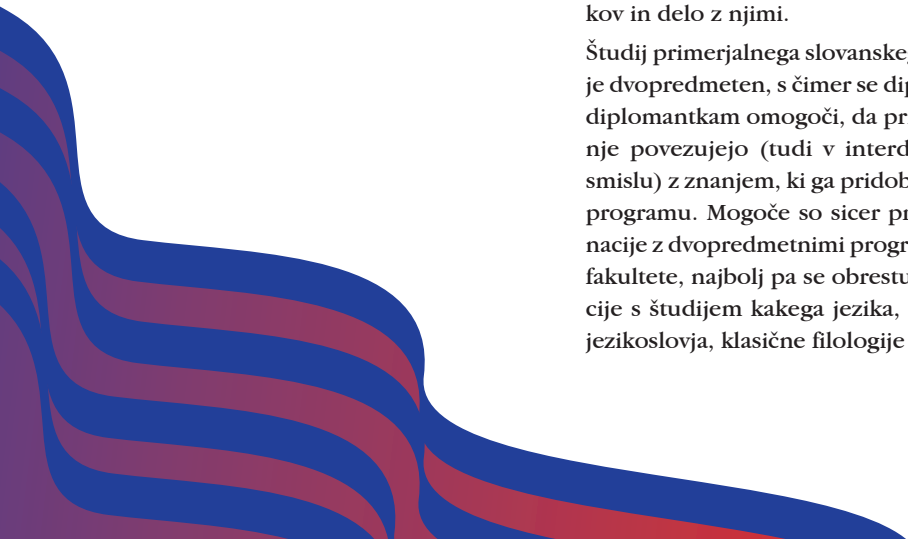
Pogoji za dokončanje programa

Za dokončanje študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 60 KT. Celotni študij pa se zaključi šele potem, ko študent oz. študentka na obeh izbranih disciplinah opravi vse obveznosti, kot jih določajo študijska programa in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 120 KT, ter pripravi, predloži in uspešno zagovarja magistrsko delo.

Strokovni profil in veščine

Pridobljena znanja diplomantom in diplomantkam omogočajo, da slovanske jezike in kulture ter znotraj teh tudi slovenski jezik in kulturo razumejo kot pomemben del evropskega jezikovnega in kulturnega prostora ter jih znajo zgodovinsko kritično umestiti v evropsko kulturno stvarnost tako iz zgodovinske kot tudi iz sodobne perspektive. Na teoretični ravni na gradivu slovanske jezikovne skupine indoevropske jezikovne družine usvojijo specifične kompetence s področja primerjalnega jezikoslovja, in sicer tako z zgodovinskega kot tipološkega vidika, ter filologije in kulturologije sploh. Na uporabni ravni so diplomanti in diplomantke zmožni znanstvenega jezikoslovnega in filološkega ukvarjanja z več slovanskimi jeziki in kulturami v različnih časovnih obdobjih (v okviru znanstvenega dela sem spadajo zapletenejši primeri npr. s področja zgodovinske slovnice, dialektologije in etimologije kot tudi tekstne kritike starih in sodobnih slovanskih jezikov) ter praktične rabe vsaj treh sodobnih slovanskih jezikov. Teoretično poznavanje slovnične zgradbe in besedja slovanskih jezikov jim omogoča razumevanje vseh slovanskih jezikov in delo z njimi.

Študij primerjalnega slovanskega jezikoslovja je dvopredmeten, s čimer se diplomantom in diplomantkam omogoči, da pridobljeno znanje povezujejo (tudi v interdisciplinarnem smislu) z znanjem, ki ga pridobijo na drugem programu. Mogoče so sicer prav vse kombinacije z dvopredmetnimi programi Filozofske fakultete, najbolj pa se obrestujejo kombinacije s študijem kakega jezika, primerjalnega jezikoslovja, klasične filologije ali zgodovine.



Zaposlitvene možnosti

Diplomanti in diplomantke so usposobljeni za opravljanje znanstvenih nalog v ustanovah, v katerih se ukvarjajo z raziskavami slovenskega in drugih slovanskih jezikov tako v preteklosti kot v sedanjosti (npr. slovaropisje), kot tudi v ustanovah zunaj raziskovalne dejavnosti, npr. v različnih kulturnih ustanovah, založništvu, pri delu, povezanem z delovanjem Evropske unije, ki zahtevajo poznavanje večjega števila jezikov in kultur.

Po dokončanem magistrskem študiju lahko študij nadaljujejo oz. delujejo raziskovalno tudi na jezikoslovnih programih katere od večjih evropskih ali ameriških univerz.

Kontakti za nadaljnje informacije

Strokovna služba oddelka

Anežka Kočalková
anezka.kocalkova@ff.uni-lj.si
Soba 201

Telefon

+386 1 241 12 71

Uradne ure

od ponedeljka do petka
od 11.00 do 13.00

Skrbnica študijskega programa

Vanda Babič
vanda.babic@ff.uni-lj.si

Spletna stran oddelka

<https://slavistika.ff.uni-lj.si/>

Za dodatne informacije o študiju se lahko obrnete tudi neposredno na študente in študentke Filozofske fakultete, in sicer na e-poštni naslov tutorstvo@ff.uni-lj.si.

»Študij primerjalnega slovanskega jezikoslovja ter brvaškega, srbskega in makedonskega jezika mi je dal najprej službo, dal mi je tudi vpogled v vse slovanske jezike, torej v južnoslovanske, vzhodnoslovanske, zahodnoslovanske. Dal mi je možnost, da sem se vrsto let ukvarjala z besedami kot takimi, z njihovo strukturo, z njihovimi pomeni, in mi omogočil, da se lahko še danes s tem ukvarjam in živim od tega, kar je privilegij.«

–Januška Gostenčnik, alumna programa Primerjalno slovansko jezikoslovje, znanstvena sodelavka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ravmoša ZRC SAZU, visokošolska učiteljica za področje slovenski jezik



• ARHEOLO
• RUKIGARSTVO
• GERMANISTI
• ZIKOLOGIJA •
• ST IN LITERARN
• OMANSKI JEZIKI
• TNA ZGODO
• KE ŠTUDI
• A IN KIL